

De Heer P. CRAHAY
Directeur van de Directie voor
Monumenten en Landschappen
Ministerie van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest - BROH
CCN-Vooruitgangstraat 80, bus 1
1035 Brussel

Brussel,

U/Ref: SD/2264-0017/03/2011-376PR
O/Ref: GM/SBK2.47/s.509
Bijlage : 1 dossier

Mijnheer de Directeur,

Betreft : SCHAARBEEK. Vergotesquare 45. Woning Fournier. Restauratie en verbouwing.
Principeadvies van de KCML
Dossier behandeld door Dhr. Stephane Duquesne.

In antwoord op uw schrijven van 10/10/2011, ontvangen op 19/10/2011, hebben wij de eer u te melden dat onze Commissie tijdens haar vergadering van 19/10/2011 over de boven vermelde aanvraag een gunstig principeadvies onder voorbehoud heeft uitgebracht.

De Commissie moedigt de geplande restauratie van het pand aan en aanvaardt het principe van de uitbreiding van de woning met een eetkamer op het tuinniveau, een bijkomende slaapkamer op de tweede verdieping en een zwembad inde tuin. Het gaat om vrij discrete ingrepen die geen ongunstige impact hebben op de erfgoedwaarde van het beschermde huis. Wel dient een stabiliteitsstudie te worden uitgevoerd die aantoon dat de nieuwe delen de algemene stabiliteit van het pand niet in het gedrang brengen en alle constructieve details worden voorgelegd.
Anderzijds vraagt de Commissie de oorspronkelijke beglazing van de lichtkoepel van de lichtschaft, die nog - gedeeltelijk - *in situ* bewaard is, grondig te documenteren en pleit ze voor de reconstructie van dit element eerder dan de plaatsing van een hedendaags kader met heldere beglazing. Ook de gele beglazing van het bureau van Chambon op de tussenverdieping moet bewaard worden.

Het ontwerp voorziet de restauratie, herinrichting en verbouwing van de woning tot eengezinswoning. Het betreft oorspronkelijk een woning van architect Alfred Nyst, die in 1922 werd opgetrokken voor de familie Fournier. het huis onderging een belangrijke verbouwing in 1928, meer bepaald de toevoeging van een bureau boven de uitbouw waarin de keuken is ondergebracht. Deze verbouwing werd in opdracht van de oorspronkelijke bouwheer toevertrouwd aan architect Alfred Chambon die ook een groot deel van het interieur herinrichtte. De woning is in haar totaliteit

beschermd als monument. De KCML verheugt zich over het feit dat de bouwheer de oorspronkelijke functie (woning) in ere zal herstellen en het huis volledig wenst te restaureren volgens de regels van de kunst.

Uitbreiding

Om de woning aan te passen aan de noden van een groot gezin, worden volgende ingrepen voorzien:

- de vervanging van de bestaande pergola aan de tuinzijde door een nieuw glazen volume (stalen structuur met heldere beglazing) dat in verbinding staat met de keuken;
- het toevoegen van een bijkomende slaapkamer (nieuw volume uitgevoerd in lichte materialen) op het plat dak aan de achterkant, ter hoogte van de 2^e verdieping.
- het verlengen van de kelders om toegang te geven tot een nieuw overdekt zwembad in de tuin.

De Commissie meent dat de deze ingrepen vrij discreet zijn en de logica van de bestaande ruimtelijke indeling eerbiedigen. Aangezien de achtergevel vandaag een vrij onsamenhangend uitzicht vertoont, doen de geplande verbouwingen volgens de Commissie geen afbreuk aan de erfgoedkundige waarde van het pand. Ze aanvaardt dus het principe van die ingrepen die echter **verder gedocumenteerd en gedetailleerd moeten worden in de vergunningsaanvraag, meer bepaald de constructieve details (aansluitingen aan de achtergevel e.d.), de nauwkeurige beschrijving van de materialen en een studie die aantoont dat de uitbreidingen de algemene stabiliteit van het gebouw niet in het gedrang brengen.**

Om tot een coherent uitzicht van de achtergevel te komen, vraagt ze **de afwerking (materiaal- en kleurkeuze) van de nieuwe volumes zo discreet mogelijk te integreren in de bestaande achtergevel.** Ze vraagt de nieuwe materialen zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen en naar een samenhangend geheel te streven. De simulaties van de achtergevel die aan het dossier werden toegevoegd tonen immers een vrij heterogeen uitzicht met diverse, contrasterende materialen (vnl. op de verdiepingen).

Ook de integratie in de tuin van het nieuwe glazen volume van het zwembad kan nog verfijnd worden.

Restauratie / renovatie interieur

Voor wat het interieur van de bestaande woning betreft, onderschrijft de Commissie het ontwerp in grote lijnen aangezien de oorspronkelijke planindeling grotendeels behouden blijft en op sommige plaatsen zelfs hersteld.

Tot de belangrijkste wijzigingen behoren de ingrepen op de bestaande lichtkoker en meer bepaald de vervanging van de lichtkoepel in de hal op de bel-etage door een nieuwe koepel bestaande uit een fijne metalen structuur met heldere beglazing. De bestaande lichtkoepel dateert uit de jaren 1960 en heeft weinig erfgoedkundige waarde. Het betreft een vrij zwaar element dat de natuurlijke lichtinval niet bevordert. De KCML kan dan ook akkoord met het principe van zijn vervanging. De oorspronkelijke lichtkoepel (periode A. Nyst) zou echter nog gedeeltelijk ter plaatse (op zolder) bewaard zijn. **De KCML vraagt dan ook die elementen nader te documenteren en pleit, in de mate van het mogelijke, voor een reconstructie van de oorspronkelijke lichtkoepel met gekleurd glas.**

Ze raadt aan voor dit punt een restaurateur van glas-in-lood te consulteren. Ze meent immers dat het terugplaatsen van dat element een belangrijke meerwaarde kan betekenen voor de beschermde woning. Bovendien zou een nieuwe koepel met helder glas een doorkijk geven naar de lichtschaft die weinig esthetisch zou zijn. Het gebruik van gekleurd glas zou de natuurlijke lichtinval bovendien wat temperen waardoor de bestaande interieurelementen (lambriseringen, binnenschrijnwerk, parketten,...) beter tot hun recht komen. Ze wijst er in dat verband ook op dat de plaatsing van een koepel met heldere beglazing in deze redelijke smalle lichtschaft een vrij koele belichting tot stand

zou brengen (grijsblauwe getint daglicht) wat niet erg bevorderlijk zou zijn voor de warme sfeer van het interieur.

Volgens dezelfde redenering ***onderschrijft de Commissie de vervanging van het geelgetinte glas van het erkerraam van het bureau op de tussenverdieping niet.*** Ze vraagt deze beglazing te behouden en te restaureren. Het getinte glas speelt immers een rol in de bescherming van de uitzonderlijke lederen wandbekleding (“cuir de cordue”) van die ruimte en bepaalt mede de sfeer in dit vertrek. Bovendien zal het vrijmaken en restaureren van de glasdallen op de overloop tussen de trap en deze kamer de natuurlijke lichtinval reeds bevorderen.

Het openen van enkele nieuwe vensters in de lichtschaft om de natuurlijke verlichting in de omliggende ruimtes (vnl. badkamers) te verbeteren is aanvaardbaar. Anderzijds stelt de Commissie zich vragen bij het plaatsen van “lichtdozen” (uitspringend raamkader met matte of heldere beglazing naargelang de functie van de aanpalende ruimte) in de lichtschaft. De motivatie voor die elementen is vrij vaag. Ze vraagt het probleem van de inkijk tussen de vetrekken rond de schacht op te lossen door de bestaande ramen waar nodig van een ondoorzichtige (lichtdoorlatende) beglazing te voorzien.

Restauratie voorgevel

De voorgevel zal in zijn oorspronkelijke toestand gerestaureerd worden. De bestaande metalen raamkaders en de enkele beglazing blijven eveneens bewaard al zal de mogelijkheid onderzocht worden om een performantere beglazing in de bestaande ramen te plaatsen. De Commissie is niet gekant tegen dat laatste principe in zoverre de nieuwe beglazing in de oorspronkelijke ramen geïntegreerd kan worden zonder hun uitzicht te wijzigen en onder voorbehoud dat de isolatiewaarde van de nieuwe beglazing geen risico op condensatie op de binnenmuren inhoudt.

Het rechterraam op de eerste verdieping is niet oorspronkelijk. Dit wordt vervangen door een nieuw raam naar oorspronkelijk model (gevelopstand A. Nyst). De Commissie moedigt die interventie aan.

Besluit

De KCML verheugt zich over het project om de woning Fournier te herbestemmen als eengezinswoning en te restaureren volgens de regels van die kunst. Om die reden is ze ook niet gekant tegen de voorziene uitbreidingen, onder voorbehoud van de hier boven vermelde opmerkingen. Ze moedigt de zorgvuldige restauratie van alle waardevolle elementen en afwerkingen aan en vraagt hiertoe het nodige vooronderzoek aan te vatten. In dat kader pleit ze ook voor een reconstructie van de oorspronkelijke lichtkoepel van de lichtschaft aan. Ze vraagt de DML de ontwerper en bouwheer te informeren over het volledig dossier dat ingediend moet worden met het oog op de aanvraag van een unieke vergunning.

Met de meeste hoogachting,

G. MEYFROOTS
Adjunct-secretaris

M. L. ROGGEMANS
Voorzitter